

NIEUWSBRIEF

van de Stichting Steun Heilig Land

Maart 2017

Nummer 119

Naar een nieuwe toekomst

Heilig-Grafkerk 1486

Ter inleiding

Het mag ons heden ten dage in Nederland vreemd in de oren klinken, maar in de vierde tot en met de zesde eeuw groeide de welvaart in de christelijke kerk enorm. De salarissen van de bisschoppen, priesters en diakens rezen de pan uit, zeker als zij in de steden werkten of verbonden waren aan een plaats waar een martelaar werd vereerd. Door de groeiende welvaart ontstond in het christelijk bewustzijn wel een merkwaardige spanning. Enerzijds waren de christenen zich er door Jezus' woorden goed van bewust dat een kameel makkelijker door het oog van een naald zou gaan dan dat een rijke het Koninkrijk Gods binnengaat (Mattheus 19: 24). Anderzijds vielen

dus vooral geestelijken na het tolerantie-edict van keizer Constantijn privileges ten deel, waardoor hun welvaart groeide. In dit spanningsveld ontwikkelde zich de christelijke liefdadigheid: de caritas. De heidense elite liet in die welvarende vierde eeuw haar edelmoedigheid blijken door de financiering van theaters of van een circus: van het *entertainment* dus. Maar in de vierde eeuw ontwikkelden de christelijke leiders een alternatief model, waarin 'de armen' de plaats innamen van de burgers die voorzien moesten worden van *entertainment* in de vorm van spelen. Goed opgeleide bisschoppen haastten zich om de spelen in de steden in scherpe polemieken tegenover de chris-

telijke caritas, de naastenliefde, te zetten. Zo bewerkten zij dat de aandacht niet alleen uitging naar de groeiende rijkdom van het steeds machtiger wordende 'instituut' kerk. Maar hoe dan ook werden voor het eerst 'de armen' gezien, ook omdat de rijkere wordende christenen zich ongemakkelijk voelden bij de toename van hun welvaart.

Dat waren dus andere tijden. Maar wij staan wel in deze traditie. Daarom danken wij u ook van harte dat u bereid bent wederom een van onze projecten te ondersteunen!

De redactie

Column

Als twee leiders elkaar ontmoeten, wat gebeurt er dan? Veel leiders testen elkaar. Ze kijken wie sterker is. Ze proberen zich van elkaar te onderscheiden om zich duidelijk ten opzichte van elkaar te profileren. De omstanders maken een keuze bij welk kamp zij willen horen. Leiderschap is een kwetsbaar gegeven in onze samenleving. Bij de verkiezingen is dit weer heel duidelijk geworden: leiders presenteren zich aan de bevolking met hun visie om de meeste stemmen te behalen. Hoe regeren wij als christenen op al die leiders?

Er zijn grote verschillen tussen typen leiderschap. Dat speelt zowel in de kerk als daarbuiten: we zien verschillende mensen die op eigen wijze gestalte geven aan leidende verantwoordelijk-

heden. Of het nu pausen zijn of presidenten van Amerika: er zijn altijd verschillen te zien. De een is meer bezig met theologische uitgangspunten en de ander meer met de pastorale praktijk en de dagelijkse vertaling van de ideeën in concrete handelingen. De een is meer een filosofische politicus en de ander is meer een politieke vechttjas.

In het Nieuwe Testament zien we ook Bijbelse leiders: Jezus Christus en Johannes zijn twee figuren die verschillend zijn van elkaar. Jezus loopt zelf later ook aan tegen deze verschillen en ze worden tegen elkaar uitgespeeld door hun tegenstanders. Zij verwijten Johannes dat hij ascetisch is en verklaren hem voor gek terwijl zij van Jezus die bij mensen te eten wordt uitgenodigd,

vinden dat hij een dronkaard en een gulzigaard is. Het is ook nooit goed.

Maar de ontmoeting van Jezus en Johannes laat iets anders zien: we zien een rechte lijn die door God zelf is ingezet. De profeten nemen van elkaar het stokje over, waarbij de profetische boodschap voor iedere tijd weer een duidelijke boodschap heeft.

Johannes de Doper vertegenwoordigt de hele verzamelde verkondiging van het Eerste Testament. In hem wordt de hele profetische traditie samengebracht. Die wijst in de richting van Jezus. Op zijn beurt belichaamt Jezus de belofte die Israël de weg heeft gewezen door de eeuwen heen: belofte van een land van melk en honing, de belofte

van een nageslacht dat ontelbaar is. Israël heeft er altijd van de gedroomd en naar verlangd een groot rijk te zijn, zoals de andere echte rijken in de wereld. Maar die droom kwam telkens verkeerd uit. Onder David en Salomo leek het er even op dat dit zou blijven, maar dat was een illusie. In Jezus wordt duidelijk de kern van de belofte duidelijk: namelijk het licht voor de blinden, bevrijding voor gevangenen in duisternis, levenskracht voor mensen die als de dood zijn. Een leven vervuld van Gods Geest van barmhartigheid. De komst van het rijk gaat blijkbaar niet van buiten naar binnen, maar van binnen naar buiten. Het is niet zo dat we door een machtig rijk en machtige leiders naar die nieuwe toekomst gebracht worden. Die nieuwe toekomst begint bij

onszelf: bij onze woorden, bij ons gedrag, bij onze keuzes.

Het rijk van God is anders dan de rijken van deze wereld. De leiders van onze wereld en onze samenleving, in kerk en samenleving, worden door Jezus uitgedaagd om in hun leiderschap te verwijzen naar dat innerlijke, dat geestelijke rijk dat in mensenharten begint. Jezus nodigt door zijn voorbeeld uit om mensen aan te sporen tot een persoonlijke bekeering. Niet iedere leider heeft dat begrepen. Velen werpen zich op als degene die de problemen van de samenleving zal oplossen: dat is een illusie. Het zal niet gaan zonder ons persoonlijk geweten, zonder ons hart en ons hoofd.

Wij mogen als christenen de leiders daarop aanspreken: wat

doe je als leider aan dat geestelijke rijk? Welke zorg heb je voor het rijk van de waarden van het evangelie, voor de zorg voor de armen en de kwetsbaren, zelfs als de rijken moeten inleveren. De schreeuwers van deze tijd, degenen die graag anderen beledigen zijn geen leiders, dat zijn de valse profeten. Geloof hen niet! Loopt hen niet achterna! zegt Jezus (Mt 24).

Als we naar leiders in onze samenleving kijken en als katholieken hen vragen stellen over hun leiderschap, mogen we luisteren naar ons geweten en naar de opdracht van de Schrift. Mogen we daarbij de stem van de twee grote figuren van Johannes de Doper en Jezus niet vergeten.

Ad van der Helm

Zonnepanelen voor Home Notre Dame Des Douleurs in Jeruzalem

Het Huis Notre Dame Des Douleurs is een privaat christelijke instelling die hulp en geestelijke ondersteuning biedt aan ouderen en armen in Oost-Jeruzalem, ongeacht ras of religie. Het Huis vraagt financiële steun voor de aanschaf van een ecologisch verantwoord warm-water-systeem

Het Huis Notre Dame Des Douleurs werd in 1957 opgericht in Bethanië door de Franse congregatie van de Filles de Notre Dame Des Douleurs van Tarbes. Het is een gerenommeerde, privaat christelijke instelling met kwalitatief goede zorg die zich richt op het verzorgen van de armen, ongeacht ras of religie. De zusters bieden hulp en geestelijke ondersteuning aan ouderen en armen in Oost-Jeruzalem. Samen met lokale medewerkers en vrijwilligers worden op dit moment 43 bejaarde bewoners verzorgd. Sinds de bouw van de scheidingsmuur in Abu Dis zijn de bewoners gescheiden van de rest van Jeruzalem en wordt het Huis Notre Dame Des Douleurs door lokale Palestijnse christenen beschouwd als de enige organisatie die zorg draagt voor ouderen in de directe omgeving. Het is voor families onmogelijk geworden om te zorgen voor oudere familieleden die in verband

met lichamelijke en/of geestelijke ziekte 24 uur per dag, iedere dag opnieuw, zorg nodig hebben. Dit komt doordat er in Oost-Jeruzalem maar weinig woningen voor ouderen beschikbaar zijn en de laatste jaren onvoldoende is gebouwd om aan de toenemende vraag te voldoen. Maar ook door de noodzakelijke participatie van vrouwen om, naast hun mannen, actief te zijn in het arbeidsproces. De rol van het Huis Notre Dame Des Douleurs bij de zorg voor de oudere christelijke Palestijnse bevolking is de afgelopen jaren dan ook steeds belangrijker geworden. Daarnaast moet men zich goed realiseren dat oudere Palestijnen niet in Israëlische verpleeghuizen kunnen worden geplaatst als gevolg van ID-problemen alsook taalbarrières (de meeste ouderen hebben nooit Hebreeuws geleerd).

Waarom zijn zonnepanelen noodzakelijk voor Abu Dis?

Veel particuliere Palestijnse gezondheidszorg, onderwijs en sociale instellingen in Oost-Jeruzalem worden geconfronteerd met een ernstig probleem voor de dekking van de operationele kosten. De Israëlische regering geeft weinig tot geen subsidies voor deze instellingen die de bewoners

van Oost-Jeruzalem ten dienste staan. Gevolg is dat zij slechts met veel moeite kostendekkend kunnen werken. Geld voor noodzakelijke renovatie, modernisering van de apparatuur of ontwikkeling van nieuwe programma's voor sociale dienstverlening is er niet.

Om aan de huidige wettelijke eisen te blijven voldoen is het voor Home Notre Dame des Douleurs noodzakelijk om grote investeringen te doen.

Een van de prioriteiten is om de operationele kosten zo veel mogelijk te beperken. Vorig jaar zijn met de installatie van een nieuwe generator de elektriciteitskosten flink verminderd. Nu moet de volgende stap gezet worden. Het merendeel van de bewoners is incontinent en rolstoelgebonden en moet dagelijks in bad en verschoond worden. Het huis besteedt hiervoor duizenden shekels aan brandstof om water te verwarmen voor het baden en wassen. De aanschaf van een 1,5 m3 water tank, een aantal zonnepaneel-units, pompen en een waterleidingsysteem kan de operationele kosten fors verminderen.

Een eenmalige investering van € 20.000 maakt het mogelijk om

een nieuw warm-water-systeem op basis van zonne-energie te installeren. Werk dat door Christen Palestijnen wordt uitgevoerd, zodat met een bijdrage voor dit project ook de lokale economie wordt ondersteund.

Wat kunt u doen?

U kunt meehelpen aan een menswaardig bestaan van ouderen in het Heilig Land door een financiële bijdrage te geven.

Net zo min als wij in ons land de ouderen in de kou laten staan, kunnen wij als christenen ook onze mede christenen in het Heilig Land niet in de steek laten. Het Huis Notre Dame Des Douleurs is te belangrijk voor de christelijke gemeenschap in Oost Jeruzalem om in de kou te laten staan. Uw financiële hulp is hierbij onontbeerlijk.

Uw bijdrage aan dit noodzakelijk project kunt u overmaken op IBAN-rekening NL64INGB0005111738 van Stichting Steun Heilig Land onder vermelding van "Abu Dis".

Wij danken u hartelijk voor uw financiële steun!

Erik Cornel

Column

In 2008 schreef de Franse islamoloog Olivier Roy een spraakmakend boek, getiteld *La Sainte Ignorance: Le temps de la religion sans culture*. Hierin ging hij in op de teloorgang van religie in de Westerse samenleving, die zich in de jaren tachtig van de vorige eeuw bijvoorbeeld manifesteerde in de implosie van de organisatie-tielagen in de rooms-katholieke kerk. Het is voor hem evident dat de maatschappij in West Europa steeds minder bepaald en gestructureerd wordt door kerken en hun sociale instellingen, hun ziekenhuizen, scholen en universiteiten en dat zij daarom naar de marge van de samenleving zijn gedrongen. Nu stelden kerkhistorici als Diarmaid MacCulloch op basis van de ontwikkelingen in de kerkgeschiedenis al vast dat het christendom gekenmerkt blijkt door het verbazingwekkende vermogen zich in veranderende tijden telkens weer opnieuw uit te vinden. Ergens stelt ook Roy in deze geest vast dat er zelfs in geseculariseerde samenlevingen sprake is van een onvoorstelbare heropleving van religie, soms ook in verschijningsvormen die helemaal nieuw zijn. Hij ziet een verband tussen de teloorgang van religie en, paradoxaalwijs, de heropleving in nieuwe vormen ervan.

De samenhang tussen teloorgang en heropleving van religie is volgens Roy gelegen in het feit dat religies steeds minder gebonden zijn aan de plaats waar zij zijn ontstaan. Overal ter wereld kunnen geloofsovertuigingen en ideeën in een bepaalde religie groeien zonder dat deze geografisch begrensd worden zoals dit vóór het digitale tijdperk het geval was. Hij noemt dit verschijnsel *déterritorialisation*. En dan is er

nog de *décolonisation*. Voor Roy behelst dit het proces, waarin de culturen, die aan de religies hun vorm gaven, steeds minder van belang worden voor de wijze waarop de religie zich manifesteert. In de nieuwe vormen van religie komt het geloof-op-zich dus steeds meer centraal te staan, losgezongen als dit geloof is van een cultureel-maatschappelijke en geografische context of bepaaldheid. Door het feit nu dat er geen band meer bestaat tussen religie en cultuur wordt volgens Roy het pad voor het fundamentalisme geëffend. Het fundamentalisme is in zijn idee de vorm van het religieuze, die in de periode van globalisering het best gedijt, omdat hierin 'slechts' religieuze ideeën worden aangenomen zonder dat deze aan een bepaalde cultuur zijn gebonden.

Roy's bevindingen geven te denken. De samenhang van globalisering en de ontkoppeling van culturen bij de heropleving van religie heeft aan de ene kant onschuldige gevolgen. Als bijvoorbeeld symbolen die in de oude religies stonden voor een cruciale waarde of geloofsovertuiging los van hun oorspronkelijke context gezien worden, kan het gebeuren dat beelden van de Boeddha zomaar overal in tuincentra te koop worden aangeboden, omdat tuinen rust moeten geven. Dat deze ontwikkeling ook minder onschuldige gevolgen geeft Roy zelf al aan. Terroristische organisaties legitimeren hun angst zaaiende geweld met verwijzingen naar God in bepaalde termen. Deze lijken verband te houden met de wijze waarop in een oude religie naar God verwezen wordt. Maar bij nader inzien houden zij er geen verband mee, omdat in die oude religie het woord 'God' voor

heel andere eigenschappen staat dan in het fundamentalisme gedacht wordt; het fundamentalisme, dat ten grondslag kan liggen aan terroristische organisaties. En als de diepgang en reikwijdte van een bepaalde term, waarmee in een oorspronkelijke religie een eigenschap van God wordt aangeduid, aan erosie onderhevig is, dan ontstaat al te gemakkelijk de indruk dat religie en ideologie hetzelfde zijn.

Een paar eeuwen geleden achtte Erasmus het al ontoelaatbaar dat men uit de Schrift maar naar geloven kon putten om het eigen gelijk te onderbouwen. Hij beschouwde de boeken van de Schrift als *fontes*: als bronnen waaraan men zich werkelijk kon laven als men ten minste de moeite nam de tekst als geheel tot zich te nemen, in plaats van zich te verlaten op syntheses van anderen. Pas zo kan de essentie werkelijk spreken. Erasmus was zich er ook van bewust dat deze herbronning altijd plaats vond in een reële gemeenschap, en niet een virtuele. Juist daarin vinden mensen zich, elkaar behulpzaam bij het laven aan de bron, steeds opnieuw uit.

Paul van Geest

Doctrine of voorbeeld?

Een aantal maanden geleden was kardinaal Peter Turkson in ons land, onder meer om een lezing te houden op het Christelijk Sociaal Congres in Doorn. Daar vertelde hij dat het paus Franciscus bij zijn curiehervormingen er vooral om te doen is te versterken wat hij toch al in grote mate heeft vanwege zijn authenticiteit en integriteit en dat is: moreel gezag (*moral authority*). De paus staat niet voor een economische grootmacht en hij heeft geen leger. Maar wereldleiders worden graag met hem gezien, juist omdat hij dit morele gezag belichaamt, zeker als hij in zijn encycliciek *Laudato si'* de samenwerking tussen economische groei en uitputting van moeder aarde ter sprake brengt. De toehoorders van kardinaal Turkson zwegen stil. En mij werd ineens glashelder dat er meer beleid achter het optreden van de paus zit dan ik althans vermoedde.

Natuurlijk wint hij aan moreel gezag als hij zieken, gehandicapten en misvormde mensen omarmt, zoals zijn patroon Franciscus een melaatse kust. En natuurlijk wint hij aan moreel gezag door in *Laudato si'* in het verlengde van, bijvoorbeeld, *Sollicitudo rei socialis* van Joannes Paulus II de mondiale sociale verhoudingen en de groter wordende verschillen tussen rijk en arm op noemer te brengen en daar de zorg voor de aarde mee in verband te brengen. Maar het moreel gezag van een wereldleider zoals een paus hangt ook en vooral af van de wijze waarop de misbruikzaken goed en christelijk worden afgewikkeld, in de geest van het evangelie van Mattheus, waarin geschreven staat: 'wat u de minste der mijnen hebt gedaan, dat hebt u Mij gedaan'.

Alles op een rijtje zettend is wel duidelijk waarom doctrinaire

zaken nu even blijven liggen in Rome. Er zijn nu even andere prioriteiten: prioriteiten die er ook toe bijdragen dat het morele gezag van de paus aan kracht en élan kan winnen. Kamergeleerden en bureaucraten gaan zich steeds ongemakkelijker voelen bij deze paus.

Comité van Aanbeveling Stichting Steun Heilig Land:

- Mgr. F. Twal, Jeruzalem
- Mgr. S. Sayegh, Amman, Jordanië
- Mgr. Drs. A. Hurkmans, Rome
- Zr. Margareth Barenbrug CRSS
- Mr. A.A.M. van Agt, Nijmegen
- M.H.M.F. Gardeniers - Berendsen, Rotterdam

Redactie

- P.J.J. van Geest
- E.B. Cornel
- A.A.J.J. van Wersch

Jeruzalem

Deze Nieuwsbrief is een uitgave van Stichting Steun Heilig Land. De brief verschijnt in een oplage van 6000 en wordt verspreid om voorlichting te geven over de situatie van met name Christenen in het Heilig Land en om gelden in te zamelen voor hulp aan projecten op het gebied van scholing, vorming, huisvesting en gezondheid in het Heilig Land. Het project dat in deze Nieuwsbrief is voorgesteld, is slechts een van de projecten die wij steunen.

Website: www.heilig-land.nl.

Adreswijziging of opzegging aan:
info@heilig-land.nl, of aan:
Postbus 4727, 4803 ES, Breda.

Giften zijn van harte welkom op rekeningnummer: NL64 INGB 0005111738 ten name van Stichting Steun Heilig Land.

Stichting Steun Heilig Land is door de belastingdienst erkend als ANBI en ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41193470.

Disclaimer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautoriseerd bestand of openbaar gemaakt, tenzij met bronvermelding of voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Zoveel mogelijk is geprobeerd eventuele rechthebbenden van beeld en tekst te achterhalen. Degene die desondanks menen rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog wenden tot de uitgever, via: secretariaat@heiligland.nl

Paus Franciscus bracht op 4 oktober 2016 een verrassingsbezoek aan de streek in Midden-Italië die in augustus werd getroffen door een aardbeving.